

*Buztintza'tar Errose'k eginda, ta
Kerexeta'tar Jaime'ren
ardurapean argitaratuta*

VI

TXIKITAKO IPUIÑA

Bein baten, Bidekurutze'ko mutilla, aizkora zorrotz bat eskuan ebala, zugatzak iñauzteko asmöz, basora joan zan. Eta eldu ta bertantxe, pago aundi baten ganera igo ta zugatzaren adarrik sendoena aizkoreaz joten asi zan: berak oiñak ezarrita eukazan zugatz-adarra ebagi bear ebala otu yakon.

Orretan ziarduala, basoaren erdiko bidean gizon txiki-txiki bat otoz-otoan agertu zan; gizon txikia, astotzar baten ganean, alai-alai kantetan etorren. Gizon txikiak, Bidekurutze'ko mutilla oiñak ezarrita eukazan zugatz-adarra ebagiten ikusi ebanean, barre egin eban, berekautan esanez: "Kokolo-mokolo orrek bere oin-azpiko egurra ebagiten daragoiok... Olan jarraitzen ba'yok, laster dok ankaz-gora lurean...".

Eta, zugatzera bere begiak maitasunez zuzenduta, mutillari ondo-guraz esan eutsan:

—I, mutil: zugatz-adar ori jausi daitenean, eu be jausi egingo az... Abil arduraz.

Zugatz-ganean iñausketan ziarduan mutillak, berba orreik entzun ebazanean, barre-zantzoak egin ebazan. Eta irri ta barre naiko eginda gero, gizon txikiari destaiñez esan eutsan:

—Jausi? Bai, zera! Jausiko nazala igarteko, aztruren bat ala igarleren bat ete-zara, ba? Olako gauzarik ez dot sinisten nik...

—Ez, ez nok aztrua ta ez igarlea be. Baiña... aztrua ta igarlea ez nazarren be, or zugatz-ganean abillen lez ba'abil, azkenengo aizkorakadea emon ordukoxe jausiko azala igarteko beste argi ba-yaukoat buruan... Beraz, zugatz-adarraz batera jausiko azala diraustat barriro be.

—Zu zara kokoloa! Ori be esan? Nok sinistu ba'lego, orraitioño...

Eta ori esanda, Bidekurutze'ko mutillak bere arloari len baiño garratzago ekin eutsan. Azkoraketa errimean ziarduan.

Ekin eta ekin, alako baten, bere oiñazpiko zugatz-adarra lokatu egin zan; eta bat-batean "karrak" eginda, lurrera jausi zan. Eta adarraz batera mutillaren soiñak be lurrean ots egin eban, zartada errimea artzen ebala.

Orduan, mutilla ikaratu egin zan; bidetik igaro zan gizon txikiak esanikoa oso-osoa bete zan ezker, bere buruko uleak zutik jarri ziran. Eta berari berba egin eutsan gizona igarleren bat izango zala-ta, aren atzetik bidez-bide joan zan.

—Arraioa!, gizontxoak igarri egin yok. Igarleren bat-edo dok, antza. Irri ta barre egin dauksadanarren, bere billa joango nok, eta parka eskatuko yautsoat... —iñoan mutillak damu aundiz—. Bear-bada... gizon orrek, jausiko nazala igarri daustan ezker, noiz ilgo nazan be igarri al izango yok. Oi, ori ba'nekik!

Ibilli ta ibilli eginda gero, alako baten, gizon txikia bide-ertzeko landa baten zerbait atsedentzen jesarrita egoala ikusi eban. Eta, beragana begirunez eta bildurrez urreratuta, berba tamaltsuz esan eutsan:

—Zu, gizon: zuri irri ta barre egiñagaitik, damu be damu naz biotzez. Parkatu egidazu, gizon aundiren bat zaralakoan nago-ta... Len, zugatzetik jausi egingo nazala esan daustazunean, ezertxo be ez dauksut sinistu, zure esanak aizearen putzak izango ziralakoan... Orain, baiña, guztia sinisten dot, zure esanak osoan bete dira-ta. Ori igarri dozun ezker, barriz, orain beste gauza bat be igarriko dozulakoan nago. Itauñ garrantzitsu bat egin nai dauksut; noiz ilgo nazan jakin gura neuke-ta... Noiz ilgo ete-naz, ba?

—Irri ta barre egiña, parkatuta daukak, mutil —erantzun eutsan gizon txikiak—. Baiña... ba'dakik, gero, itauñ ausartu bat egin daustakala oraintxe bertan? Norbera noiz ilgo dan jakitea, zer dala uste dok? Baiña, tira; itxaron egik apurtxo baten, ire itauñ ausartuak erantzuna lastertxo izango yok-eta.

Gerotxoago, gizon-txikiak, mutillari bere astoa erakutsita, esan eutsan:

—Eutso asto au eurretzat: iretzako lagunik onena, berau dok izan be-ta... Eu noiz ilgo azan jakin nai ba'dok, barriz, oa asto onegaz mendirik-mendi, ta bide asko igarota gero, astoak ir estul egin dagizanean, or-duantxe jakingo dok noiz ilgo azan: astoak iru estul egin dagizanean, ire azkena orduantxe izango dok-eta.

Mutilla, gizon txikiak esanikoaz ikaratuta, astoa aurrean ebalá, men-dia-gora abiau zan. Apur baten ibillita gero, mendi-barrenean, astoak es-tul egin eban; eta gerotxoago barriri be estul egin eban. Bigarren estulak mutilla lau orrien ikaran imiñi eban, bere azkena ur-urrean izango zalakoan. Irugarren estula entzun ebanean, barriz, Bidekurutze'ko mutilla, bere azkena orduantxe izango zala-ta, bildurren bildurrez arrituta, konor-te bagarik lurrera jausi zan.

Olan egola, bertatik lau gizon igaro ziran; eta bidearen erdian muti-lla konorte bagarik ikusi ebanean, ildakoren bat izango zala uste izan eben. Eta lau gizon areik, Bidekurutze'ko mutilla ilda egoalakoan, sorbaldetan artuta, erruki aundiz eroan eben.

Lau gizonok, mutil eta guzti mendia-beera etozala, bide-gurutze ba-tera eldu ziran. Lau bide egozan an. Eta gizon bik bide batetik joatea nai izan eben; beste biak, osterá, beste bide batetik. Zein bideri jarraitu ebatzi eziñik ziarduela, gizonok, eztabida gogorrean asita, asarre bizitan jarri ziran.

Orduan, ildakotzat egoan mutillak, bere arpegia bat-batean gora jaso ta eskuaz alboko bide bat erakutsiez, abots itun-itunez esan eban:

—Ni, bizirik nengoanean, bide orretatik joaten nintzan...

Mutillaren abots ituna entzun ebanean, lau gizonak gelduta geratu ziran; eta ildakoak berba egin eutsela-ta, "gorpua" bertan-bera bidearen erdian itxita, anka-joko errimeá egin eben.

Bidekurutze'ko mutilla be, bere burua bakarrik ikustean, bildurrez ariñketan asi zan; bera eroan eben gizonak arrapau gurarik, arin-arin joan zan, deadarka zirautsela: "Or nok, or nok...!"

Eta bidez-bide, itxumustuka, gizon eta mutil mendi-gaillurrean zear aienatu ziran.

VII

OTSOA TA AZERIA

Gau baten, otsoa ta azeria asarratu egin ziran, otsoak azeria iruntsi egin nai izan ebalako.